

Stichting Beter Zeist

Secretariaat:
P.C. Hoofflaan 31
3705 AE Zeist
tel. 030-6960141
www.beterzeist.nl

Ideel samenwerkingsverband van buurtorganisaties in de gemeente Zeist

Aan het College en de Raadsleden,
per e-mail via de Raadsgriffie

Zeist, 27-06-2011

Betreft: Zienswijze Groenstructuurplan "Groen voor Zeist" (11RAAD0034)
Raadscommissie Ruimte 29 juni 2011

Het bestuur van de Stichting Beter Zeist vraagt uw aandacht voor het volgende.

We hebben kennis genomen van het Groenstructuurplan (11Raad0034). Ondergetekend bestuurslid was als lid van de Klankbordgroep betrokken bij het opstellen van het plan. Bovengenoemd beleidsplan geeft het bestuur van de Stichting Beter Zeist aanleiding tot de volgende zienswijze.

1 Ontstaan Groenstructuurplan

Het bestaande Groenstructuurplan van 1992 was een beleidsplan waarin de groenstructuur was weergegeven. De kritiek op dat plan was dat het nog weinig uitgewerkt was.

Bij het opstellen van het nieuwe plan heeft de gemeente in overleg met de Grontmij gekozen voor een 'bottom up' benadering vanuit de afzonderlijke buurten en laanstructuren. Zo ontstond het derde gedeelte van het huidige plan. Zeist werd daarin voorgesteld als een collage van buurten, parken en lanen. De natuurlijke en culturele voorgeschiedenis en randvoorwaarden en daarmee de onderlinge samenhang kwamen daarin onvoldoende aan de orde.

Na aandringen van de klankbordgroep is deze beschrijvende lappendeken van buurten en lanen aangevuld met een algemeen deel, waarin de grotendeels ontbrekende verbanden werden aangegeven. De stichting heeft respect voor de volharding van de (overgebleven) leden van de klankbordgroep, die onvermoeid hebben getracht het oorspronkelijke concept van de Grontmij te verbeteren. Dit is grotendeels gelukt met medewerking van de ambtena(a)r(en). Wel is het in het kader van kwaliteit en burgerparticipatie een gemiste kans dat de gemeente niet het aanbod van diverse leden van de groep heeft aangenomen bij te dragen aan het schrijven van het plan. Dat had ons inziens veel tijd, energie en ergernis gescheeld.

2 Doel en functies groenstructuurplan Zeist

Het groenbeleid zet in op het veiligstellen, koesteren en versterken van het groene karakter van Zeist voor de lange termijn, dwz. minstens toen jaar (B1, pag. 69).

Het plan vervult de volgende functies:

- Een schets van de hoofdlijnen van beleid voor het openbaar groen binnen de bebouwde kom van de gemeente; het vormt een onderlegger voor en uitwerking van de integrale structuurvisie en werkt door bij bestemmingsplannen (B2, pag. 69).
- De inhoud van het plan vormt de basis van een verplichte analyse van de aanwezige groenwaarden voor aanvang van bepaalde ontwikkelingen (B2, pag. 69).
- Het is een van de toetsingskaders en afwegingsinstrument bij (ruimtelijke) ontwikkelingen en projecten en geeft randvoorwaarden mee (B2, pag. 69).
- Het is het kader voor gemeentelijke inrichtings- en beheerplannen (B2, pag. 69). Het plan is de basis voor het groenbeheerplan en bepaalt samen met de huidige situatie of er sprake zal zijn van beheer voor instandhouding, ontwikkeling of omvorming (B3, pag. 70).

Opmerkingen:

- De uitleg op pagina 20, 2^e rij van de Nota van beantwoording laat zien, dat van randvoorwaarden geen sprake is en dat afhankelijk van de politieke wind en het betreffende coalitieakkoord de beleidslijnen van het groenstructuurplan (van 10 jaar of meer) hooguit als input voor ruimtelijke beslissingen wordt gebruikt en niet meer dan dat.
- De functies van groen zijn in het document in algemene zin goed beschreven en bieden een grondslag voor het denken over de groenstructuur in het algemeen. De groen- en waterstructuur van Zeist is daarmee echter nog niet aangegeven.
- Voor een totaalbeeld van het groenbeleid is de relatie met het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) van belang. De kaart op pagina 17 geeft wel een beeld van de relatie, maar deze is niet volledig. Zo staat de volgens de Structuurvisie gewenste verbinding van het Sanatoriumbos met het buitengebied niet op de kaart, terwijl die ten aanzien van het binnenbos van Kerckebosch wel is aangegeven. De vraag die hierbij kan worden gesteld is wanneer iets als (gewenste) relatie wordt aangegeven.
- De huidige en toekomstige samenhang tussen de ecologische en landschapsstructuur buiten de rode contouren en die van de groen- en waterstructuur binnen de bebouwde kom is onvoldoende op kaartniveau aangegeven. De samenhang van de groenstructuur en de waterstructuur is ook onvoldoende weergegeven.
- Enerzijds is het plan beperkt tot het openbaar groen binnen de bebouwde kom, anderzijds is het ruimer dan louter een groenstructuurplan. Het bevat ook een kader voor het beheer en het onderhoud van het groen. Daardoor is het plan erg uitgebreid geworden, maar geeft het wel duidelijkheid over het te voeren beheer en onderhoud.
- Als *beleidsplan* is het veel te lang, te vrijblijvend naar consequenties en financieel niet onderbouwd. Het is meer een lijst met criteria, aandachtspunten en aanbevelingen dan een concreet, financieel uitvoerbaar plan met een programmering in de tijd. (zie voor de eisen te stellen aan een beleidsplan de bijlage op pagina 7).
- Het document zou eigenlijk niet als beleidsplan moeten worden vastgesteld, waardoor procedureel de druk op de ketel blijft om het snel en volledig aan te vullen en onder te brengen in drie delen, namelijk:
 - o Een kort beleidsplan dat beperkt kan blijven tot de geprioriteerde beleidskeuzen en -maatregelen, de verder uitgewerkte groenstructuurkaarten met toelichting en de consequenties compleet met lange termijn financieel kader en programmering in de tijd. Dit plan geldt dan als beleidskader en toetsingskader voor ruimtelijke

ontwikkelingen. Het wordt opgesteld in contact met relevante organisaties gezien hun know how en de acceptatie.

- Een *onderbouwend rapport* over de achtergronden en de opzet van het instrument (huidige delen I en II).
- Een *Groenbeheerplan* met beheers- en uitvoeringsmaatregelen (huidige deel III).

3 Prioriteitstelling

Op basis van een volgorde van vijf structuurkenmerken en van vijf thema's kan per gebied het belang c.q. de prioriteit van het groen en te voeren beleid worden bepaald, rekening houdend met een ecologische analyse (pag. 226/227: ecologische visie van v/d Bijtel). Als ruimtelijke uitwerking daarvan of ter illustratie zijn enige kaarten, plattegronden of deels bewerkte foto's in het plan opgenomen.

Opmerkingen

Op zich kan de werkwijze met het voorgestelde instrument van een inventarisatie-, analyse- en beoordelingsschema een goede grondslag zijn om beleidskeuzen te maken en prioriteiten te stellen. De volgende opmerking kunnen worden gemaakt.

- Elke *uitgebreide analyse* met behulp van het instrument kost geld en menskracht: wie betaalt dit?
- Hoe dekkend en zorgvuldig worden de analyses uitgevoerd rekening houdend met de praktijk tot nu toe bij ruimtelijke projecten, namelijk dat slechts wettelijk verplichte inventarisaties worden uitgevoerd en vaak nog eenzijdig ook? (voorbeelden te over).
- Waarom nu geen *globale* inventarisatie, analyse en beoordeling voor de bebouwde kommen gemaakt? Dit in verband met de praktijk dat plannen ruimtelijk vaak al vast liggen zonder dat vooraf rekening is gehouden met de groenstructuur. Het is juist van belang bij ruimtelijke ontwikkelingen zoals bestemmingsplannen en bouwplannen vanaf het begin te kunnen beschikken over de natuur- en groenwaarden met de daarvan afgeleide prioriteiten en posterioriteiten. Dit scheelt voor alle betrokkenen tijd, geld en energie (zie specifieke opmerkingen).
- De gepresenteerde kaarten e.d. zijn ondanks aangebrachte verbeteringen onvoldoende duidelijk en onderbouwd. Een verder uitwerken ervan tot een *volwaardige weergave van de groenstructuur* is nodig. Dit kan in overleg met de buurt- en milieuorganisaties gebeuren. Hierbij zouden ook de consequenties moeten worden aangegeven en de beleidsmaatregelen (nog niet op het niveau van concreet beheer).
- Bij de uitwerking van de kaarten zullen ook beter dan tot nu toe (doorlopende) recreatieve paden en routes moeten worden betrokken.
- Bij de beoordeling van natuurwaarden zullen niet alleen de ecologische waarden, maar ook de onderliggende abiotische, aardkundige waarden moeten meewegen, zoals het aanwezig reliëf en de grondslag die ook zorgen voor gradiënten in de flora en fauna.
- Wat de ecologie betreft gelden voor de bebouwde omgeving gedeeltelijk andere accenten, bijvoorbeeld bij keuzen voor zonering, soorten en beheer, dan die welke worden toegepast voor de buitengebieden. Een vrijwel identieke aanpak lijkt voor de bebouwde kom en voor het buitengebied niet geheel adequaat. Dit gegeven zou in het plan nader kunnen worden uitgewerkt. Veel klachten over het groen hebben te maken met het verwachtingspatroon van burgers en daarmee zal rekening moeten worden gehouden.

- Behalve de waarde van natuur- en groen als zodanig zullen bij de afweging van consequenties ook moeten meewegen de invloed van natuur en groen op de bebouwde omgeving, gezondheid, recreatie, educatie en economie. De Ecologische Hoofdstructuur Zeist (deel I par. 3) is daarmee een *aspect* van de groenstructuur en dus niet het hele verhaal.
- Alleen een inventarisatie van de bestaande situatie zou inhouden dat een conserverend beleid wordt gevolgd. Duidelijkheid zal ook moeten bestaan over de toekomstige ambitieniveaus voor het groen en blauw in de zin van ontwikkeling en omvorming. Dat kan in een aparte kaart worden weergegeven, waarbij bijvoorbeeld drie categorieën worden onderscheiden: (1) behoud, (2) eventueel aantasting en de richting daarvan en (3) andere bestemming.

4 Financiële onderbouwing en prioritering

In feite is het plan een goed onderbouwde verlanglijst zonder een heldere prioriteitstelling en een tijdschema. Een begroting van de kosten en opbrengsten gedurende het tijdvak van 10 jaar of meer ontbreekt namelijk. Dit had best gekund gezien de ervaring van de gemeente en uitvoerders met de kosten en tarieven per project en activiteit. Uiteraard ontbreekt dus ook een dekking voor de uitvoering van het plan. Er zijn kennelijk onvoldoende middelen om (in de toekomst) het gewenste groenbeleid te kunnen uitvoeren.

Zo staat er op pagina 194: *“Er ontbreekt geld voor een reconstructie van de openbare ruimte”* (na het verslijten o.a. van de beplanting daarvan na 30-40 jaar). Op pagina 200 wordt vermeld: *“helaas is het fonds in de besluitvorming rondom de exploitatie van Zeist-West gesneuveld ...”* (bedoeld wordt een fonds voor reconstructie van de openbare ruimte na ca 30 jaar). Ook de voorbeelden over de kosten van vervanging van (laan)bomen laten zien, dat het huidige budget onvoldoende is om deze vervanging te kunnen realiseren.

Het is nu al duidelijk dat het plan niet budgettair neutraal is uit te voeren. Er zal gedurende de komende jaren structureel extra budget nodig zijn, terwijl juist nu structureel moet worden bezuinigd. Hoe groot de omvang van de benodigde middelen zou moeten zijn blijft gissen en dat is een gemiste kans. Wanneer de gemeente het uitvoeren van het plan serieus wil nemen, dan zal er via ombuigingen structureel geld moeten worden vrijgemaakt voor de groenstructuur. Overigens is dit wel in overeenstemming met het belang dat Zeistenaren hechten aan hun groene omgeving (zie ook de peiling onder de bevolking zoals die op pagina 249 is aangegeven en latere peilingen van het burgerpanel en anderen). De vraag is: Blijft Zeist als groene gemeente in volle glorie bestaan of stevenen we af op vergane glorie met alle consequenties van dien. Wat hebben we als gemeente over voor een mooi en groen Zeist?

5 Specifieke opmerkingen

5.1 Groenstructuur: Kaarten, Plattegronden, bewerkte foto's

De gepresenteerde kaarten over de groenstructuur e.d. voldoen veelal nog niet aan vereisten van dekkendheid en zorgvuldigheid en onderscheidend vermogen. Ook zeggen ze weinig over de (mogelijke of gewenste) toekomstige bestemming. Wel staan er aanzetten voor de groenstructuur op de pagina's 9/76/89, 193 (over bomen), 38 (habitattypen en verbindingen), 44 (ecologische zones en gebieden), 55 (doorlopende landelijke structuren), 59 (Collage van groene karakters), 60 (principeschets ecologische structuur) en 118 (Stichtse Lustwarande?). Deze zijn echter onvoldoende specifiek en werden niet in onderling verband weergegeven. De gebrekkige kaarten van het oude, nog vigerende plan op pagina 32 en 37 voldoen

nog beter. De huidige kaarten bieden - afgezien van Zeist-west waar de kaarten beter zijn doorgesproken met de milieu-organisaties - onvoldoende houvast voor het ruimtelijk beleid.

Voorbeeld gebied Zeist-noord met het Sanatoriumbos.

- De groenverbinding van het Sanatoriumbos met de landgoederengordel langs de Utrechtseweg wordt in de diverse kaarten steeds anders aangegeven en is nooit volledig. Het bos heeft 2-3 verbindingen: via de bosstrook langs de Dreef, via de plantsoenstrook achter de bebouwing langs de Sanatoriumlaan en in veel mindere mate door de rij Kastanjes in Parmentiersland. (kaarten op pagina's: 9/76/89, 17, 38, 44, 55/99, 59, 60, 118: wat betekent rood?).
- Hetzelfde geldt voor de verbinding van het Sanatoriumbos en het aangrenzende buurtpark met de groenstrook langs de A28 bij het kruispunt Dreef/Panweg en de bosstrook langs de Dijselburgerlaan.
- Op cultuurhistorisch gebied ontbreekt op de kaart van pagina 129 de schapendrift: Sanatoriumlaan – Johan van Oldenbarneveltlaan, terwijl die elders wel is aangegeven.
- De kaart op 58 met ommetjes en speelgelegenheid is te globaal en daarmee weinig onderscheidend en klopt bovendien niet helemaal. Deze kaart is niet geschikt voor de beschrijving en bepaling van een meer samenhangende structuur van (groene) wandelpaden in en rondom Zeist. Eigenlijk geldt hetzelfde voor (recreatieve) fietspaden, hoewel die ook in een verkeersplan zouden moeten worden opgenomen. In het hele plan staat slechts op pag. 218 bovenaan één zin opgenomen over de belangrijke functie van het netwerk van lanen als "groene voetgangers- en fietseroutes in Zeist".

5.2 Diverse inhoudelijke suggesties

- De 'collage' of lappendeken van buurten kan het beste naar wijk worden gegroepeerd. Dat geeft een beter inzicht in de onderlinge samenhang mede omdat bestemmingsplannen per wijk zijn opgezet. Bovendien bestaat per wijk qua ondergrond en landschapstype(n) een redelijke mate van overeenstemming. De suggestie op pagina 28/29 van de Nota van beantwoording dat de volgorde te maken zou hebben met de landschappelijke ondergrond en de chronologische ontwikkelingslijn klopt onvoldoende. Het lijkt meer een gelegenheidsargument om de indeling van het oorspronkelijke concept van de Grontmij niet aan te passen.
- Als maatregel wordt genoemd het oude spoortracé in Valckenbosch aan te kopen of over te nemen en in te richten als buurtgroen voor de wijk (pag. 99, 167). Het aankopen is een goede zaak, maar het (her)richten is volstrekt onnodig aangezien het thans al landschappelijk, recreatief en ecologisch een waardevolle verbinding vormt tussen het Lyceumkwartier en het Waterleidingpark. Juist het huidige bouwplan met garages pal langs het tracé en de noodzakelijke toegankelijkheid voor auto's leidt tot een aantasting van de waardevolle groenverbinding.
- Gekozen wordt voor vervanging van grote laangedeelten bij uitval van meer dan 20% van de laanbomen (pag. 132). Uit een oogpunt van uniforme Barokstijl kan dat worden nagestreefd. Er zijn echter ook andere mogelijkheden voor vervanging (zie ook pag. 135), die buurtbewoners en sommige milieuorganisaties meer op prijs stellen en ook goedkoper zijn.
- Idem geldt het vorige punt voor de vervanging van overige wegbeplanting bij 30 % uitval (pag. 138). Ook in dit geval zijn er andere mogelijkheden denkbaar, zoals aanplant van diverse soorten en in verschillende jaren, zodat een meer gevarieerde leeftijdsopbouw en beeldkwaliteit ontstaat. Dit kost minder en geeft meer diversiteit.

- De voorgaande twee punten worden volgens de Nota van beantwoording (pag. 27) uitgewerkt in het op te stellen Bomenstructuurvisie.
- Een supervisor openbare ruimte per wijk (pag. 201 en eerder) is een goede gedachte ook naar de burgers toe, maar waarom alleen voor Zeist-west?
- Voorlichting over de groene en blauwe structuur van Zeist en omgeving is niet alleen van groot belang voor de inwoners, maar ook voor bezoekers en toeristen. Hetzelfde geldt voor de (doorlopende) wandel- en fietspaden. In navolging van de gemeente Den Haag zou ook Zeist haar verantwoordelijkheid moeten nemen om plattegronden uit te geven (uitvouwfolders “Welkom in een groen Den Haag” en “Laat je verfrissen, water in Den Haag”).

5.3 Enkele concrete tekstsuggesties (deze slaan niet op de vorige punten)

- Pag. 157: Bij het uitdunnen van beplanting langs de parkeerdekken in Vollenhove in het kader van veiligheid gaat het volgens de Nota van beantwoording (pag. 29) “om beplanting op zichthoogte: bomen en lagere struiken moeten zeker wel gehandhaafd blijven.” Dit zal dan ook moeten worden toegevoegd om misverstanden te voorkomen.
- Op pagina 216 staat: “Van alleen groen om naar te kijken wordt niemand blij, vooral de kinderen niet!” Dit is een negatieve en onbewezen stelling; deze ‘onzin’ s.v.p. vervangen door: “Dit is vooral nodig voor de vrije-uren recreatie.” Dit is een goede omschrijving van het veelomvattend recreatief gebruik.
- Op pagina 226 ontbreekt boven “Doelstellingen en Strategie” ten onrechte het binnenbos van Kerckebosch. Of wordt rekening gehouden met het verdwijnen van het gehele bos? Er zou toch in totaal 14 ha oud en nieuw bos overblijven?
- Bij maatregelen op pagina 227 s.v.p. toevoegen onder “Soortenrijkdom”: Bosmieren Habitat van deze beschermde soort in standhouden door aangepast beheer en bescherming van kolonies (in bosstrook op oude eng langs Utrechtseweg van Sanatoriumlaan tot Dreef).

6 Conclusie

Het plan bevat waardevolle informatie die is te gebruiken als achtergrond en onderbouwing van een beleidsplan op het gebied van de Zeister groenstructuur. Er staan in het plan criteria, aandachtspunten en aanbevelingen die grotendeels beheersmatig van belang zijn. De diverse kaarten van de huidige groenstructuur zijn deels onvolledig en te weinig onderscheidend om als beleidskader te dienen. Dat geldt des te meer daar ze weinig informatie bieden over de wenselijke en mogelijke groenstructuur. Voor een beleidsplan ontbreken ook de prioritering van de beleidsmaatregelen, de programmering in de tijd, de meerjarige financiële uitwerking en de budgettering.

Indien het voorgaande wordt onderkend dan zijn er de volgende mogelijkheden:

1. *Aanvaarden* (met marginale aanpassingen) van het document als visiestuk. Het wordt dan geen plan, maar de groen-blauwe uitwerking van de Structuurvisie: de Groenstructuurvisie en als basis voor bestemmingsplannen en het groenbeheersplan. Het beleid is dan vastgesteld en de uitwerking, zoals de ad hoc toepassing van het instrument, de financiële onderbouwing en programmering in de tijd, komen dan in delen en te zijner tijd. Dit betekent voor de raad en de inwoners onzekerheid of het beleid zal worden gerealiseerd, in feite onder het motto: wie dan leeft die dan zorgt.
2. *Aanvaarden* van het document idem punt 1, maar wel *onder de harde voorwaarde* direct te beginnen met uitwerken van een kort beleidsplan. Dit

kan beperkt blijven tot de geprioriteerde beleidskeuzen en -maatregelen, de verder uitgewerkte groenstructuurkaarten met toelichting en de consequenties compleet met lange termijn financieel kader en programmering in de tijd. Dit plan geldt dan als beleidskader en toetsingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen. Het wordt opgesteld in contact met relevante organisaties gezien hun know how en de acceptatie.

3. Het plan *nog niet aanvaarden* waardoor procedureel de druk op de ketel blijft om het snel en volledig aan te vullen en onder te brengen in *drie delen*¹:
 - Een *beleidsplan*: zie punt 2 hierboven.
 - Een *onderbouwend rapport* over de achtergronden en de opzet van het instrument (huidige delen I en II).
 - Een *Groenbeheerplan* met beheers- en uitvoeringsmaatregelen (huidige deel III).

Hoogachtend, namens het bestuur,

E. P. Visscher, secretaris / tevens lid klankbordgroep GSP

Bijlage

Voorstel Raamwerk Burgerparticipatie / Stichting Beter Zeist / 31-03-2011

Pag. 8, eerste gedeelte

3 Beleidsvelden en -documenten gemeente Zeist

(opgesteld door de Stichting Beter Zeist op basis van diverse gemeentelijke documenten).

Zoals uit onderstaande opsomming blijkt is thans het aantal gemeentelijke beleidsdocumenten groot. Bovendien zijn vele ervan nogal omvangrijk en is er onderling sprake van overlap. Verder ontbreken meestal de tijdstermijnen voor geldigheid en actualisering.

De volgende eisen kunnen aan beleidsdocumenten worden gesteld wil effectieve burgerparticipatie mogelijk zijn; zij zijn dan:

- geharmoniseerd naar aard (beleidsfase), onderwerp (aantal en overlap), opzet omvang en standaardisering), juridische status, ontwikkelingsstadium (ontwerp tot vastgesteld), geldigheid, actualisering, datum en naamgeving;
- SMART, d.w.z.:
 - hebben een *Specifieke*, eenduidige doelstelling,
 - kennen een *Meetbaar* en toetsbaar resultaat voor het bereiken van het doel,
 - zijn *Acceptabel* en relevant genoeg voor de doelgroep en/of het management,
 - hebben een *Realistische*, haalbare doelstelling,
 - het bereiken van het doel is aan *Tijd* gebonden,
- beperkt in aantal en omvang (bijvoorbeeld maximaal 10 - 25 pagina's excl. Bijlagen);
- eenvoudig uitgevoerd en makkelijk toegankelijk;
- tijdig of continu geactualiseerd met vermelding van de veranderingen en de tijdstippen daarvan.

Samen werken aan een mooi en groen Zeist en aantoonbaar invloed van burgers

¹ Zie ook het voorstel hiertoe in deze zienswijze op pagina 2, de laatste twee opmerkingen van paragraaf 2.